

Toimetuselt

Kui Tuna on juba loomuldasa määratud vaatama tagasi kümnete, sadade või koguni tuhandete aastate taha, siis seekord on põhjust teha erand ja peatuda lähemalt äsja lõppenud aastal. 2006. aasta lõpupoole ilmutas Rahvusrhiiv Tuna venekeelse eriväljaande, mis sisaldab artikleid kaheteistkümnelt autorilt ja hõlmab aega Põhjasõjaeelsest Ingerimaast kuni Beria-aegse Baltikumini. See oli meiepoolseks esimeseks sammuks nende valgustamisel, kes eesti keelt ei mõista ja kel Eesti ajaloost pahatihti kõige ähmasemadki teadmised puuduvad.

2006. aasta oli Tunale hea aasta. Vähemalt pooled kirjutistest väärinuks igauks esiletõstmist. Nii osutuski konkurents nüüd juba kolmandat korda väljaantava Tuna artiklipreemia saaja selgitamiseks kõigi aegade kõige pingelisemaks. Tähelepanu äratasid nii Heino Arumäe kirjutis “Eesti–N. Liidu ja Soome–N. Liidu 1939. aasta läbirääkimiste võrdlevast analüüsist” kui ka Jaak Valge artikkel “Demokraatia ja ebademokraatia”. Ja nagu kõigil eelnevatel kordadel, tõsteti esile artiklipreemia esimese laureaadi Tiina Kala järjekordset käsitlust, sedapuhku ristimisest paganate ja kristlaste silmade läbi, ning iga kord tippkolmikusse kuulunud Tõnu Tannbergi ülevaatlikku kirjutist 1956. aasta Baltikumist Moskvast vaadatuna. Põhiintriig sõlmus aga vanema põlve ajaloolase Aleksander Loidi nooruslikult kirgliku ja poleemilise artikli “Baltisaksa rüütelkondade seisukohtadest ja tegevusest Eesti iseseisvumisel 1918–1920” ja temast enam kui pool sajandit noorema Marten Seppeli teadusküpse artikli “Paternalistliku pärisorjuse idee Baltikumis” vahel. Enne viimase hääle lugemist oli seis 8:7 ja õhus viigihõngu. Sai siiski läbi ilma kulli ja kirjata. Vaekauss langes noorema – Marten Seppeli kasuks, kes muide oli algusest peale ka Aleksander Loidi favoriit.

Peale artiklite ilmumist 2006. aasta Tunas ka mitmeid tähelepanuväärseid dokumentaalseid materjale, nagu Betti Alveri päevik 1955–1956, Csaba János Kenézi mälestused 1956. aasta Ungarist, Enn Tarto vanglamälestused ning Tannbergi ja Tärveli Eesti sõjalist okupatsiooni 1940. aastal käsitlev publikatsioon.

Esimeste märkide järgi ei tohiks 2007. aasta eelmisele alla jääda. Nii juhatab avanumbri sisse Jaan Unduski võhiku märkmeteks ristitud poleemiline essee ajalookirjutusest Eestis ja eksilil Teise maailmasõja järel. Ivar Leimus viib lugeja aastatuhandetagesse rahandus- ja kaubandusellu. Eestis teenimatult unustusehõlma vajunud maailmakuulsat filosoofi Gustav Teichmüllerit, sedapuhku küll vaid muistse Hellase ja Egiptuse kultuuriseoste kontekstis, teadvustab Sergei Stadnikov. Kui lisada veel Jürgen von Ungern-Sternbergi intrigeeriv käsitlus Eesti ja Liivimaa kapitulatsioonidest Peeter I ees, peaks kõige olulisem osa numbrist olema markeeritud.